

15/9/70

Claus lapt België aan zijn laarzen

Van een lief dorp nabij de Frans - Belgische grens (Nukerke), is Hugo Claus verhuisd naar de even Belle Vondelstraat in Amsterdam, waar ge het verkeerslawaal van het vlakbijgelegen Leidseplein nauwelijks hoort.

In november voert de Nederlandse Comedie zijn « Leopold » op, een geschiedenisles in 24 tafereelen. Hugo Claus, drukt gespeeld nederlandsstalig auteur, donkere bril, bij voorbaat sarcastisch grijnzend zoals het een «enfant terrible» betaamt :

Leopold is een Belgisch koloniaal stuk. In de hele Belgische literatuur is er aan die Leoniet bepaald de legende tekenen, ik zoek enkel een paar raakpunten met de historische figuur. Leopold II was 1 m. 95. Ik zet hem op de scène in de geniaal kinderlijke gestalte van Jerome Re-

huls, die de haviksneus opzet en de baard aankleeft, wanneer historische uitbinden. Ik probeer een illusie te scheppen binnen het kristal van de geschiedkundige illusie, die rond die man geweven wordt, het raakpunt is de poetische vonk van het stuk.

De telefoon rinkelt de auteur uit zijn betoog. Even later :

— Waar was ik gebleven ? O ja, Mobutu ter sprake, rijdt het uranium over de tong. Dat heeft geen uitstaans meer met de loulere historie.

Leopold is geschiedenis in de vorm van een les, gegeven door generaal Lambrialmont (Lambrialmont - Brialmont). Het stuk is even chaotisch als de geschiedenis zelf, het is een kroniek, een koningsdrama.

Wij wagen een vraag :

— Ervaart de Nederlandse toeschouwer de Belgische problemen niet gelijk het Vlaams taal- idloom in « Vrijdag » als folkloer verschijsnel ?

Hugo Claus :

— Als de Vlaming zo denkt, duidt dat op het minderwaardigheidsgevoel van de Vlaming. De Vlaming is schichtig en debiel, zodra hij onder de mousen komt. De taal in « Vrijdag » heeft niets te maken met de artificiele taal die men ten zuiden van de landsgrens spreekt. Het Nederlands publiek was enkel verrukt door de muzikaliteit erin.

— Hebben de Vlaamse schouw-
burgen u benaderd om « Vrij-
dag » en « De Spaanse Hoer » te
regisseren ?

— Ja. Ik heb geweigerd. Ik heb geen zin om iets tweemaal te doen. Ik ben geen beroeps-
regisseur.

Zwierig gooit de auteur ons de brochure « Het Auteurs-theater » in de schoot, aldus het gesprek een andere wending gevend.

Hugo Claus :

— Dit is een praktisch voorstel. Ellen Vogel, Lodewijk de Boter, Krijn ter Braak, Dimitri Frenkel Frank, Reinbert de Leeuw, Harry Mulisch, Cees Notboom, Fons Rademakers en ikzelf willen hier te Amsterdam uitsluitend nieuwe Nederlandse producties maken. De brochure is even keurig uitgegeven als destijds verschenen « T 68 »-bladjes. T 68 is nooit van de grond gekomen, omdat je in dat achterlijk land steeds maar stoot op een wal van achterdocht en intriges. Zodra je wat doet loop je in een stel hinderlagen die onveranderlijk gebaseerd zijn op kwade trouw en andere gore motieven. Toen ik destijds directeur wou worden van het Gentse N.T.G. heeft geen mens er in dat land aan gedacht dat er een

Een schrijver is uteraard en geremd beest, maar ik wil zelf de aard van mijn psychoses kiezen en ze niet door het Belgisch fenomeen opgedrongen krijgen.

Weer rinkelt de telefoon. Daar-
na :

— Ik breng mijn stukken uit in Nederland, omdat de werk-voorwaarden hier aanvaardbaar kunnen genoemd worden. Om op Leopold terug te komen. Ik wil dat stuk brengen tegen een achtergrond van poppenspel, revue, operettestijl. Van sommige nummers weet men niet of ze komisch zijn of niet. Dat is het ergste theater. In een scène zitten de Engelse leeuw, de Franse haan en de Duitse adelaar samen in een boom. Ze vechten. Leopold komt voorbij, poogt ze te kalmeren, gaat mee in de boom zitten, om over centen te praten. Hij krijgt het beheer van Kongo. Even later zeggen de leeuw, de haan en de adelaar dat Leopold het niet zo kwaad doet, voor een beginnening. Tot de U.S.-ade-
laar opduikt. Ge vergist u, zegt hij, de schot heeft uranium ontdekt. Vanaf dat moment wordt Leopold beschuldigd van het afsnijpen van negeroortjes, het afsnijpen van handjes e.d. Onafhankelijkheid is dus geboden. Een idylle ontstaat niettemin tussen Leopold en de Amerikaanse adelaar. Zij wandelen doorheen de blonde duinentoppen, alwaar de adelaar Leopold verkracht en moe en tevreden wegwiekt. Gebroken wankelt de vorst paleiswaarts.

Ik vind het leuk om Jerome te laten verkrachten door een in vogel geklede acteur.

Dit is meteen mijn vorm van agressie tegen het verdrukking-mechanisme.

— Hoe har' wordt uw werk in het buitenland gespeeld ?

— Indien ik een zakenman was zou ik me daarvoor interesseren. Dit is helaas niet het geval. Ik geloof dat « Vrijdag » in maart of april in Londen gespeeld wordt. Ik ken de vertaling niet, ik lees nooit vertalingen, zoals ik ook nooit naar het theater ga. Ik vind dat een oninteressante bezigheid.

— Wat doet u na Leopold ?

— « Claud et Froid » van Crommelynck. In maart regisseert Lodewijk de Boer « Oldipoes », waar we met een aantal auteurs een variante op het klassieke thema hebben gezocht. Mijn werk blijft dus op Hollandse bodem liggen. Al bood men mij voortaan de directie aan van de KVS, KNS, NTG en Muntshouwborg tesa-men, dan nog kwam ik naar België niet terug.

Het gesprek is afgelopen. Te-

Zwlerig gooit de auteur ons de brochure « Het Auteurs theater » in de schoot, aldus het gesprek een andere wending gevend.

Hugo Claus :

— Dit is een praktisch voorstel. Ellen Vögel, Lodewijk de Boer, Krijn ter Braak, Dimitri Frenkel Frank, Reinbert de Leeuw, Harry Mulisch, Cees Notboom, Fons Rademakers en ikzelf willen hier te Amsterdam uitsluitend nieuwe Nederlandse produkties maken. De brochure is even keurig uitgegeven als destijds verschenen « T 68 »-bladjes. T 68 is nooit van de grond gekomen, omdat je in dat achterlijk land steeds maar stoot op een wal van achterdocht en intriges. Zodra je wat doet loop je in een stel hinderlagen die onveranderlijk gebaseerd zijn op kwade trouw en andere gore motieven. Toen ik destijds directeur wou worden van het Gentse N.T.G. heeft geen mens er in dat land aan gedacht dat er een auteur was, die drie jaar van zijn auteurschap wou opofferen, om aan het theater te pionieren. Het werd uitgelegd als de schrijver, die wat wilde bijverdienen. Ik ben op een punt gekomen, dat ik definitief afscheid neem van alles, wat met België te maken heeft. Als ik nog maar in de trein de grens passeer krijg ik al maagkrampen. Ik zal je een Belgisch, atmosfeerscheppend staaltje vertellen. Ik woonde in Nukerke, klein dorp nabij Ronse. Ik ben anderhalve dag in België. 's Morgens vroeg komt een overvalwagen kripend het erf opgereden, vol gendarmes. Hebt u een Volvo, nummerplaat zoveel? Ja. Weet u waar die zich nu bevindt? Weet ik veel. Hij rijdt doorheen Brussel met vijf hipptes aan boord, waarvan er een in rijkswachter is verkleed. De B.O.B. heeft ons gevraagd daaromtrent inlichtingen in te winnen. Dan moet je voelen hoe indrukwekkend een overvalwagen is, in zo een klein dorp. Ik word daar miselijk van. Ik ben een gevoelige natuur, ik ben dichter.

Maar in België schijnt men dat allemaal normaal te vinden. Ik neem dus daar nu afscheid van. Ik ga weg van de matte aanvaarding van dergelijke platte optredens.

— Hoe hart wordt uw werk in het buitenland gespeeld?

— Indien ik een zakenman was zou ik me daarvoor interesseren. Dit is helaas niet het geval. Ik geloof dat « Vrijdag » in maart of april in Londen gespeeld wordt. Ik ken de vertaling niet, ik lees nooit vertalingen, zoals ik ook nooit naar het theater ga. Ik vind dat een oninteressante bezigheid.

— Wat doet u na Leopold?

— « Chaud et Froid » van Crommelynck. In maart regisseert Lodewijk de Boer « Oldipoes », waar we met een aantal auteurs een variatie op het klassieke thema hebben gezocht. Mijn werk blijft dus op Hollandse bodem liggen. Al goed men mij voortaan de directie aan van de KVS, KNS, NTG en Muntshouwborg; samen, dan nog kwam ik naar België niet terug.

Het gesprek is afgelopen. Tevreden verheft de auteur de in paars fluweel gestoken dijen uit de comfortabele fauteuil.

— En amuseer je nog in België.

Zijn image bleef tot de laatste tel ongerept.

Claus woont op een — naar Hollandse begrippen — ruim appartement, maar de trap is een beetje steil, en de parlofoon is stuk. Kleine onvolmaaktheden, als ge er uw vrijheid mee koopt.

Bert VERHOYE

*Het laatste nieuws
15 september 1970*